

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Hegyedévre	4 "
Helyben háshoz kordva:	
Egész évre	20 kor.
Hegyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Hegyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétéves
ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

Asszerkesztőség kátratók visszaadása
vagy megöröszése nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Béke vagy fegyverszünet?

A tizenkettedik órán is tul, mikor már minden hur igazán az elpattanásig feszült, mikor harci tűz készült felvillanni itt is, ott is, a pártok elővették a jobbik eszköket és békét kötöttek.

Budapestről békét hirdetnek s a hír nyomában mindenfelől öröm fakad. Most láthatja minden párt, mennyire közóhaj volt az obstrukció befejezése és mennyire szükségét érzi az ország annak, hogy a normális viszonyok a parlamentben valahára helyreálljanak.

A béke valamennyi párt közös egyetértésével jött létre. Ezentul a hét négy napján fogják tárgyalni a költségvetést, két napon át pedig a véderőjavaslatot. A földolog, a mit az obstrukció legjobban veszélyeztetett: a parlament munkaképessége helyre van állítva. Elhárított az a veszély is, hogy a jövő évben exlexbe jutunk. Ha csak valami előre nem látható véletlen közbe nem jön, ez év végéig a költségvetést letárgyalják s ezzel meg van mentve a jövő év az államháztartás törvényes rendjének.

De hát azután?

Mert ugy vesszük észre, ez a béke inkább fegyverszünet, mely alatt a politikai pártok kardjukon tartják a kezüket és szárazon a puskaport. A küzdelmet nem fejezték be, csak felfüggesztették. A harc oka tovább is megmarad, a parázs a hamu alatt izzik s nem lehet tudni, mikor lobban lángra.

A fegyverszünet éppen arra való, hogy az alatt találjanak módot a végleges béke megkötésére.

A harc oka kettős: a benyújtott véderőjavaslatok, melyeket a Kossuth-párt nemzeti szempontból kifogásol és a be nem nyújtott választójogi reform javaslata, melyet a Justh-párt nemzetiségi és szociáldemokrata érdekek szolgálatában sürget. A fegyverszünet ideje alatt meg lehet találni azokat a pontokat, melyeken a véderőjavaslatokat a magyar közjoghoz közelebb lehet hozni. Az ellenzék be fogja látni, hogy a választási ütközetet jórészt saját hibájából elvesztette, szó sincs tehát arról, hogy vesztett csata után ödiktálja a béke feltételeket. Csak azt teheti meg, hogy a nemzet jóaira hivatkozva, a jogokat érvényesíti a bécsi tulhajtásokkal szemben, a meddig lehet. A választói re-

form dolga is kedvezőbben alakulhat az alatt, mert a kormánynak rendelkezésére fognak állani az 1910-iki népszámlálás adatai s azokból megfelelő tájékoztatást szerezhet olyan választójogi javaslat elkészítésére, mely megfelel a nemzet érdekeinek.

A fegyverszünet megkötésének egy áldozata van: Berzeviczy Albert. Jellemző a politikai helyzetre, hogy létrejön az a béke, melyet Berzeviczy készített elő, de csak akkor, amikor Berzeviczy kénytelen volt elnöki állását is áldozatul odadobni a küzdők közé. Ez az áldozat azonban nem történt hiába: csak ez fegyverezte le a már-már összetűzött pártokat s ez juttatta őket arra a meggyőződésre, hogy a haza érdekében jobb kölcsönösen áldozatokat hozni, mint egy bizonytalan kimenetelű küzdelemben rohanni.

A megválasztandó új elnök, Návay Lajosnak az eddigi küzdelmekből okult pártok közt talán sikerülni fog megérnie nemcsak a fegyverszünetet, hanem a végleges békét is.

A béke jegyében.

A tegnapi viharos ülés után egészen váratlanul, senkitől sem sejtve bekopogtatott a parlamenti béke. A Tisza által hirdetett nagy harc helyett a megállapodás lépett előtérbe.

Az eset a következőképpen történt:

A kormány tegnap belátta, hogy Berzeviczy lemondásával kellemetlen helyzetbe került, mert az ellenzék Návay Lajos alelnök indítványa fölött hónapokig húzódnak vitát kezdett. A kormány így nehéz helyzetbe jutott, amit sikeresen felhasznált Andrássy Gyula gróf és még tegnap este érintkezésbe lépett gróf Khuen miniszterelnökkel, akit arra kapacitált, hogy fogadja el azt a tervet, hogy a költségvetés mellett a véderőreformot tárgyalják a hét bizonyos napján. Khuen a történetek hatása alatt erre hajlandónak is mutatkozott.

Andrássy erre még tegnap este felkereste a függetlenségi pártban Justh Gyulát, akivel közölte tervét s közölte azt is, hogy ahhoz a miniszterelnök hozzájárult. Justh ezen az alapon hajlandó volt a tárgyalásokat megkezdeni. Andrássy Gyula erre Kossuth Ferencet látogatta meg, akivel szintén sikerült megállapodnia.

A vezérek erre elhatározták, hogy ma reggel a Házban értekezletet tartanak, amelyben részletesen megállapítják a béke feltételeit.

A vezérek ma délelőtt a jegyzői szobában értekezletre hívták pártjukat s ezen sikerült a békét megteremteni.

A pártok elhatározták, hogy a hét négy

napján a Ház a költségvetést tárgyalja, szerdán és szombaton pedig a katonai javaslatokat. Abban az esetben, ha december 16 áig a költségvetés letárgyalva nincs, a katonai javaslatok lekerülnek a napirendről. Január elseje után, ha erre szükség lenne, a kormány rövid indemnitást kap.

Az üléseket csak azokon a napokon lehet meghosszabbítani, amikor a költségvetést tárgyalják. Bárki legyen is az elnök, a házszabályokat Berzeviczy szellemében kell magyarázni.

Az ellenzék ezzel a határozattal lemondott a technikai obstrukcióról.

Mikor Andrássy bevonult a terembe, az ellenzék lelkesen megéljenzte őt.

Az ülés.

Kabos Ferenc alelnök fél 11 órakor nyitja meg az ülést.

A jegyzőkönyvet észrevétel nélkül hitelesítették.

Az elnök bemutatta a visegrádi négyülés kérvényét az argentinai huszbehozatal ellen. Hont és Hajdúvármegyék feliratát a sajtószabadság mellett s több kérvényt a katonai javaslatok ellen.

Az interpellációskönyvnek a felolvasása után

Kabos Ferenc alelnök jelentette, hogy Berzeviczy Albert, a lemondó elnök, levelet intézett Návay Lajos alelnökhöz. E levélben elmondja, hogy megilletődéssel értesült a képviselőház tegnapi ülésének megnyilatkozásáról s ezt közpályán való működése legszebb elismerésének tartja.

De engedje meg a Ház, hogy amikor a kitüntetésért hálát mond, kéri a Házat, hogy őt küldöttségileg ne kérjék fel az állásában való megmaradásra. Eppen a Ház iránt érzett tisztelet és az elnöki méltóság miatt hátrózta el magát a lemondásra s erre nem csupán személyi okok késztették, hanem olyan súlyos okok, melyekkel beszámolt, maguk lehetetlenné teszik megmaradását. (Eljenzés.)

Kabos Ferenc alelnök ezután sajnálatl javasolta, hogy a Ház vegye tudomásul a lemondást és álljon el a küldöttségtől. (Helyeslés.)

Kossuth Ferenc a legnagyobb sajnálatl vonja vissza tegnapi indítványát, mert olyan elnöktől kell a Háznak megválnia, aki az egész Ház osztatlan bizalmát bírta. Csak rózsát és babérlevelet hinthetünk utána s reméljük, hogy kiváló tehetségének az ország más téren veheti hasznát. (Eljenzés.)

Holló Lajos a függetlenségi párt indítványát, mint tárgyatlant visszavonja.

Rakovszky István a néppárt,

Egry Béla pedig a pártönkivüli függetlenségek indítványát vonta vissza.

Szabó István, kisgazdapárti, tekintettel arra, hogy a mai nap eseményei meggyőzték

Weiszlovits Adolf és Fia

cég „Concordia Entreprise des Pompes Funébres“ Első nagyváradí temetkezési vállalatával és márvány művek gyárával Rákóczi-ut 13. sz. a. épült házába (a régi Apolló épülettel szemben) ÁTKÖLTÖZÖTT.

Az 1858. év óta fennálló vállalat jóakaratu párlfogását és támogatását új otthonában is kéri kiváló tisztelettel Weiszlovits Lajos.

öt arról, hogy rendszerváltozás nem lesz, visszavonta határozati javaslatát.

Khuon gróf miniszterelnök: A Ház elnökének lemondása őt is arra készíti, hogy pártja nevében csatlakozzék azokhoz a nyilatkozatokhoz, amelyek Berzeviczy nagy érdemeit méltatták. A veszteség nekik annál fájdalmasabb, mert Berzeviczy az ő körükből került ki, de vigasztalja őket az, hogy megmarad nekik. (Eljenzés.)

Kabos Ferenc azután kimondta a Ház határozatát, mely szerint a Ház a küldöttségtől eláll. Javasolta egyúttal, hogy a Ház elnökének lemondása miatt érdemleges tárgyalásba ne menjen bele. (Helyeslés.)

Hegedüs Loránd előadó beterjesztette a pénzügyi bizottság jelentését.

Gróf **Khuon Héderváry** miniszterelnök: A pénzügybizottság előadójának jelentésével kapcsolatban javasolja, hogy a Ház a költségvetésre mondja ki a sürgősséget. A Ház tüze holnap napirendjére az elnökválasztást, pénteken pedig kezdje meg a költségvetés tárgyalását. A katonai javaslatokra vonatkozólag pedig indítványozza, hogy a hét két napján, szerdán és szombaton, tárgyalják a véderőreformot. (Helyeslés.)

A Ház a sürgősséget kimondotta. **Solyomossy** Ödön báró a véderőbizottság jelentését terjesztette be.

Kabos Ferenc alelnök megállapította a holnapi ülés napirendjét, melyen csak az elnökválasztás szerepel.

Jaczkó Pál, **Ábrahám** Dezső, **Batt-hyány** Tivadár gróf elhalasztották interpellációjukat s ezzel az ülés negyed 12 órakor véget ért.

A munkapárt értekezlete.

Budapest, nov. 8.

(Saj. tud.) A munkapárt értekezletén **Návay** Lajost egyhangulag jelölték az elnökségre. Itt Tisza kijelentette, hogy nagyon örül a békés megoldásnak, tévednek azok, akik ebben az ő bukását látják, mert ő nem harcot akar, hanem a parlamentarizmust kívánta visszaállítani.

Hogy építik a csatornát.

A felügyelő bizottság ülése.

Augusztus hó folyamán **Niessner** Aladár, mint a csatorna építésének felügyeletével megbízott városi mérnök, terjedelmes beadványt intézett a csatornavállalkozó céghez, amelyben kifogásolja a csövek készítését, összeillesztését; a csöveket nem simítják kívül és belül stb.

A dolgot titokban tartották, azonban a közgyűlésben interpellálták a polgármestert ebben a kérdésben.

A csatornázási bizottság megtartotta a vizsgálatot s némi pótlással mindent rendben találtak. Erről jegyzőkönyvet vettek fel.

A mai közgyűlésen válaszol a polgármester az interpellációra s ez okból a csatorna építésére felügyelő bizottságot tegnap délutánra összehívta **Rimler** Károly polgármester.

Az ülésen a polgármester elnökölt s jelen voltak: **Bordé** Ferenc főjegyző, dr **Mayer** László v. főorvos, **Köszeghy** József v. főmérnök, **Niessner** Aladár városi mérnök, **Korbély** József, a Berettyó társaság igazgató-főmérnöke, dr **Konrád** Márk, **Sztarill** Ferenc, **Rimanóczy** Béla a vállalat képviselőjében.

Rimler Károly előadta, hogy tájékozódást kíván a bizottságtól arra nézve, hogy mit válaszoljon a közgyűlésnek az interpellációkra.

Köszeghy József bemutatta a bizottság által felvett jegyzőkönyvet, amely szerint a bizottság rendben talál mindent, ami hiány volt, azt pótolta. — **Korbély** József a jegyzőkönyv aláírását megtagadta.

Korbély József kifejti, hogy a jegyzőkönyvet azért nem írja alá, mert nem szerzhette meg a tapasztalatot arról, hogy a hiányok pótolva lettek. A szerződés, a feltételek, egységárak nem állottak rendelkezésére s így nem állapíthatta meg, hogy mire van kötelezve a vállalat. Két kilométer nagy kaliberű cső le van fektetve s a csövekből a víz kifolyik. Ennek okát kell megállapítani. Megnyugtató tapasztalatokat nem szerzhette. A csövek készítéséről rossz tapasztalatai vannak.

Köszeghy József főmérnök a munkálatok jó-

ságáról teljesen meg van győződve; ő az építés vezető s felelős a munkákért. A nagy kaliberű csöveket nem lehetett a földben készíteni, mert a talaj kavicsos, ezért kész csöveket fektettek le.

Rimler Károly konstatálja, hogy **Niessner** Aladár, aki a panaszt tette, kijelentette, hogy a hiányokat helyrehozták.

Köszeghy József kijelenti, hogy ha a jegyzőkönyvet nem írják alá, kérje a polgármester miniszteri szakértő kiküldését.

Korbély József kifogásolja, hogy az építésvezető változtatott a terveken, holott erre csak a törvényhatóság jogosult. Az építést vezető csak javaslatot tehet. Így óriási többlet-költség származhat. Kezdetből fogva furcsának találta, hogy az építésre felügyelő bizottság rendelkezésére semmi aktát nem bocsátottak, a munkálatokba bele nem tekinthettek, csak amikor baj van, akkor jönnek a bizottság elé.

Rimler Károly úgy látja, hogy azt jelentheti a közgyűlésnek, miszerint a vádakat megvizsgáltatták s a hiányok kiegyenlítették. B. jelenü meg, hogy a felügyelő bizottságban kifogások merültek fel más irányban is.

Köszeghy József: A jövőben is így csinálná a munkálatokat; ő a miniszternek felelős.

Korbély József kifogásolja, hogy a nagy csöveket a napon gyártották és négy napra már lefektették, holott szabály szerint 4 hét múlva szabadna csak lefektetni. A porland nehezebben köt.

Köszeghy József: Tíz napra már lehet lefektetni.

Sztarill Ferenc nem ismeri a feltételeket, mert ritkán volt alkalmá a bizottságban lenni. A cement csövet alig lehet úgy összeilleszteni, hogy át ne engedje a vizet.

Korbély József. A vizet csak a külső simítás tartja vissza. Budapesten 15 milliméteres simítást kívánnak.

Rimler Károly elnök kijelenti, hogy a közgyűlésen jelentést tesz, miszerint a munkálatok rendben vannak, a hiányok pótolva lettek s intézkedett miniszteri szakértő kiküldése iránt.

Ezzel véget ért az ülés.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A Duna balpartján 1182-ig nem laktak románok (oláhok, rumunok.)*

Irtá: Karáceronyi János.

Amily szépen, nyomról-nyomra lehet követni a rumunok vándorlását Dél-Itáliából egészen Nis és Szófia környékéig, épen oly világosan ki lehet mutatni, hogy 1182 előtt nem laktak a Duna balpartján s nevezetesen Magyarországon.

Először is semmi közük nekik a Traján római császártól és utódaitól betelepített régi Dácia lakosaihoz. Ezek nem voltak dél-italiai eredetű pásztorok, hanem mindenfelől összegyűlt bányász és városi nép. Teljesen biztos, hogy ezek 260 ban majd 272-ben végleg odahagyták Dáciát és a mai Szerb- és Bolgárország területére húzódtak. Ezt két, római, egykoru író, a leletek és feliratok oly bizonyossá teszik, hogy komoly ember kétségbe nem vonhatja.

260 tól 376-ig a gótok, 376-tól kezdve a hunnók, a gepidák, avarok, majd szétszórt szláv csoportok laktak hazánk keleti részén és a mai Romániában. 870 táján a magyarok, 896-ban a féltelmetes besenyők foglalták el a mai Romániát s ezek birták 1066-ig, 1066—1238-ig pedig a kunok.

896-ban, midőn a magyarok mai hazájukba

* A tudós szerzőnek most megjelent nagyobb tanulmányából.

jöttek, a keleti részt az Al-Dunától kezdve fel egészen Ungvárig, nevezetesen egész Erdélyt lakatlan országkőznek hagyták, mert nagyon féltek az őket két izben is legyőző besenyőktől. Porphyrogeneta Konstantinus világosan mondja, hogy a besenyők és magyarok közt négy napi járásra üres, lakatlan pusztaság van. Ezt a szokást az akkori népek közt bizonyítják az arab írók is. Ezt bizonyítják végre a gyepek, amelyek még Szent István uralkodásának elején is Szatmártól kezdve egész a mai Resica és Szászka vidékéig húzódtak.

E hármas bizonyíték ellenében egyetlen valódi adat sincs arra, hogy a románok (oláhok, rumunok) 1182 előtt Magyarországon vagy Romániában laktak volna.

Hiába hivatkoznak Béla király névtelen Jegyzőjére, mert művének az erdélyi románokról (oláhokról, rumunokról) szóló része csak 1280 körül készült és utólag toldották azt bele az 1200 táján irt mübe.

Maga ez az 1200 körül író Névtelen Jegyző is oly tudatlan volt a honfoglalás korára nézve, hogy a maga korabeli embereit és országait helyezte át a IX. századba. Hát még mennyivel kevesebbet tudott az 1280 táján élt bővítő! A Névtelen Jegyző műveiből csak egy tizedrész igaz és az sem Magyarországra, hanem a külföldre vonatkozik.

Még inkább hiába hivatkoznak az 1231. és 1366-ik és a románok (oláh, rumun) régi itt lakására utaló oklevelekre, mert ezek hamisítványok. Határ per eldöntésévégett 1766 táján készítették az egyiket, a másikat pedig 1830 táján készítette gróf Kemény József.

Az igazi oklevelekből seregestől lehet bi-

zonyítani, hogy a most románoktól (oláh, rumun) lakott vidékek és falvak a XII. századig vagy lakatlanok, vagy magyarok. Hunyadmegyében Hacok (Hátszeg) környékén még 1380-ban is telepítettek oláh falvakat. Maros illye és Guraszada rumun lakosai csak 1290 után költöztek oda.

Ugyancsak Hunyadmegye keleti részén Piskinc román (oláh) falu 1291-ben még és Csűrűlye oláh falvak csak 1297. után, nem volt meg Szebenmegyében Szelistye Resinár és Paplaka csak 1233 után keletkeztek. A Kolozsvártól délre eső Felek falu telepítésére csak 1367-ben kap Kolozsvár város engedélyt a királytól. A mócnoknak nevezett románoktól lakott Abrudbánya és Zalatna vidékére az erdélyi káptalan csak 1280 táján telepítette le a rumunokat. 1235 ig Biharmegyében még egy rumun sem lakott, mert lehetetlen, hogy a váradi tüzesvas-próbák lajstromában feljegyzett 389 tolvajlásról rablásról és gyujtogatásról szóló bűnygyben legalább mint tanuk ne említették, ha ott laktak volna.

Ugyancsak Biharmegyéről biztosan tudjuk, hogy a Lakságnak nevezett vidékre 1350 után telepítették az új oláh falvakat. Kisujfalu, Kigyik, Szakadát, Borostelek, Serges román (oláh, rumun) falvak csak 1236 után, Genyete és Pacalusa (ez utóbbi már Szilágyban) csak 1397 után keletkeztek. Szatmármegyében Nántú és Terebes 1347-ben még nem voltak meg. Ugyancsak itt Nagybánya környékén 1231-ben sem Nagybánya és Felsőbánya városok, sem a körülöttük levő 20 oláh (rumun) falu nem volt meg, mert az egész terület lakatlan volt, valamint Erdőd környéke is

Az olasz-török háború.

Páris, november 8. A Havas-ügynökség jelenti Tuniszról: Ma komoly összeütközések voltak itt arab csoportok és olaszok között. A rendőrség csapatoktól támadtatva, helyre állította a rendet. Mindkét részről több halott és számos sebesült volt. A sebesültek között van néhány rendőrtisztviselő is.

London, november 8. A Hamidie erőd megszállása, melyet az Jágyunaszádok tüzelése tett lehetővé, az első sikere az olaszoknak 14 nap óta. Az élelmiszer hiánya Tripolisban igen nagy mert a hajók rakományai csak egy esekély részét tudták partra tenni.

A törökök győzelme.

Konstantinápoly, november 8. Hiteles jelentések megerősítik mai kelettel, hogy Derna ismét a törökök hatalmában van. Az általános támadás után a menekülő olasz sereg három zászlóalja török hadifogságba esett. Tobrukban is véres csata volt. A törökök és arabok kétfelől támadták meg az olaszokat, visszaverték Faruk felé és kétszáz olasz maradt a csatatéren.

Angolok az olaszok ellen.

London, Whitelielddben tegnap impozáns tüntetés volt az olaszok tripoliszi kegyetlenkedései miatt. A gyűlésen a melyet Stead hívott egybe, kiváló államférfiak is voltak jelen.

Európaiak veszedelme Tripolisban.

Laveletta, (Málta), nov. 8. Britt hajók indulásra készen arra, hogy Tripolisba vonuljanak, mert ott a helyzetet nagyon kritikusknak tartják. Attól tartanak, hogy Tripolis visszahódítása esetén veszélyeztetve van az európaiak élete. Az olaszok helyzete Tripolisban, a máltai tengerészeti parancsnokához érkezett je-

lentések szerint, kétségbeesítő. A »Chester« nevű amerikai hadihajó elindult Tripolisba, hogy megvédje az amerikai konzulátust, amelynek palotáját olasz lövegek érték.

Tripolisz, nov. 8. A törökök tegnap éjjel nagy ostromot vezettek Tripolisz ellen.

Konstantinápoly, nov. 8. A dernai ütközetben az arabok voltak a támadók és elfogtak 3 gyenge olasz ezredet. Benghazinál újabb ütközet volt, ahol a törökök ismét győztek. A porta kijelentette, hogy az annexiót nem ismeri el.

Az Ertsey—Justh affér. A képviselőház tegnapi ülésén tudvalevőleg az izzó hangulatban Justh János azt mondta Ertsey Péterrel, hogy:

— Hozzám ne nyuljon az az ember, mert lelövöm, mint egy kutyát!

Ertsey Péter ezt a kijelentést magára nézve sértőnek találta és megbizta báró Vojnits Sándor és Telegdy József képviselőket, hogy lovasias elégtételt kérjenek Justh Jánostól. Ez Lovász Márton és Eitner Zsigmond képviselőket nevezte meg segédeül. A segédek az ügyet minden valószínűség szerint békésen, kölcsönös kimagyarázással fogják elintézni.

Finom női szabóság!

Tisztelettel értesitem a n. é. hölgyközönséget, hogy egy elsőrendű modern szabász vezetése alatt finom női szabóságot rendeztem be.

Tisztelettel

FLEGMAN

divatháza.

Bémer-tér. Alapított 1888.

csak »Szyva« erdőség. 1264-ben a Szatmármegye keleti részén levő sásvár-i főesperesség és Tatárország közt, tehát Máramarosban »nulla prorsus hon inum habitatio« teljesen nincs emberi lakás. Így azután nagyon érthető, hogy 1335-ben I. Károly magyar király Mikolafia Bogdánt áttelepítvén Szerbországból, Máramaros megyének déli részét neki adhatta. Beszterce-naszódmegyében is Naszód világosan új telepítés, mert hisz neve is a szláv nasaditi-ből származik és telepítést jelent.

Az pedig, hogy előbb magyar lakosága, de 1552—1697 közt elpusztult falvakban csak 1600 után telepített a román (oláh) lakosság nagyon ismeretes. Arad—Bihar—Szilágy—Szatmár—Szolnokdoboka—Kolozs—Alsófehér—Tordamegyékben százával mutatunk rá azon falvakra, melyek valaha tiszta magyarok voltak, de a háborúk miatt a magyarok azokból kipusztulva, helyüket a védettebb helyeken, hegyekben, erdőkben magukat megmért románok (oláhok, rumunok) foglalták el. Fenmaradt egy 1600-iki összeírás látható belőle, hogy csak Szolnokdoboka és Kolozmegyékben 1600-ban husz olyan tisztán magyar falu volt, amely ma vagy teljesen, vagy túlnyomó részben román (oláh, rumun) Bihar megyében pedig több mint 50 olyan községről be van ez bizonyítva.

Minden igazágszerető ember beláthatja e számos és még szaporítható adatból, hogy a XII. század előtt a románok (oláhok, rumunok) nem is lakhattak itt és így bevándorlásuk csak a XII. század végén és a XIII. ban történhetett.

Hogy miért és miként vándoroltak be a románok oly sokan, a Duna balpartjára? az egyetemes történet azt is megmagyarázza.

1182-ben történt, hogy III. Béla király a kiskoru görög császár gyamja ellen háborút viselt és ekkor Nist, meg Szófiát is elfoglalta. Ekkor érintkeztek a magyar seregek először a románokkal és a király közülök egy csapatot elhozott, mert úgy látta, hogy a hegyek őreinek különösen alkalmasak. Elhelyezte tehát őket a mai Fogarasmegyében, adott nekik ott földeket, mert ott a hegyeken át betörő kunok ellen szolgálatot tehettek. Csak olyanoknak tekintette III. Béla e csapatot, mint a besenyőket, vagy oroszok egy-egy csapatát valóban magában véve ezek nem is nőhetek volna oly nagy számu néppé, ha négy évvel később Bolgárországban nagy felfordulás nem történik.

1186-ban két bolgárvezér fellázadt a görögök ellen. Híveik között ott voltak nem csupán a bolgárok, hanem a Nis-Szófia mentén lakó oláhok (rumunok) is. Hogy e bolgár-oláh állam megalapítói a görögök ellen magukat megtudják védelmezni, segítségül hívták a Duna balpartján a mai Romániában lakó kunokat. Ennek következménye lőn, hogy amint a felkelők vezérei: Péter és Aszen 1187-ben a közelgő görög sereg elől a Duna balpartjára a kunokhoz menekültek, ép úgy tettek alattvalóik is. Mind 1193-ban, mind 1195-ben, mind különösen 1208-ban, midőn Kaloján cárnak utóda Boril és kun szövetségesei rettenő vereséget szenvedtek a Konstantinápolyt kezükben tartó latinoktól, a Nis-Szófia, Paj ippopol környékén lakó rumunok (oláhok) seregestül menekültek szövetségeseikhez a Duna balpartjára.

Innen van, hogy a románok (oláhok, rumunok) a Duna balparti országok közül legnagyobb számban és vallásilag már szervezkedve a régi Kunországban, a későbbi Oláhországban

Legjobb minőségű
valódi amerikai cipők
REICHARD áruháza
cégnél kaphatók.

UJDONSÁGOK.

A Katholikus Nagygyűlés

nyilvános ülései.

A *katholikus nagygyűlést* előkészítő bizottság a Vigadó nagytermében tartandó 3 nyilvános ülés tárgysorozatát a következőleg állapította meg:

I. november 12-én d. e. 11 óra: 1. Megnyitó, mondja: *Majláth György* gróf belső titkos tanácsos. 2. Király, pápa tekintély: *Zichy Aladár* gróf ny. miniszter. 3. Keresztény kultúra és modern szellem: *Giesswein Sándor* dr. praelátus, országgyűlési képviselő. 4. Keresztény intelligencia: *Glatzfelder Gyula* dr. csanádi püspök.

II. november 13-án délután 5 órakor: 1. A katolikus társadalmi szervezkedés: *Ghillány Imre* báró orsz. képviselő. 2. A katolikus autonómia: *Mikes János* gróf főesperes. 3. A hitvallásos iskola: *Szemler Ferenc*, katolikus főgimnáziumi tanár. 4. A felekezetiesség: *Apponyi Albert* gróf ny. miniszter.

III. nov. 14-én d. u. fél 5 órakor: 1. A szekularizációról *Simonyi Semadam Sándor* dr. országgyűlési képviselő. 2. Aktuális-e a sajtókérdés *P. Buttykay Antal* szent Ferenc rendi házfőnök. 3. Záróbeszéd, mondja *Csernock János* dr. kalocsai érsek.

(Ungrovlachia) jelennek meg először az 1234-ik évben.

1238-ban a kun mint lovas harcosnép vagy elpusztult a tatárok rettenetes támadásaiban, vagy Magyarországra men. kült. Az oláhok ellenben hegyi pásztorok lévén, szépen kikérelték a zivatart és 1242-ben, midőn a tatárok Bolgárországban keresztül vonultak vissza, még többben menekültek hozzájuk.

A tatárjárás rettenetes csapása Magyarországot keleti részét jóformán elnéptelenítette. Szó sem lehetett róla, hogy a régi, országvédő gyepek 30—40 mérföld hosszúságban, 4—5 mérföld szélességben fentartsák, még kevésbé lehetett szó róla, hogy azokat majd idővel magyarok nép-sítsék be. A nagy néphány és a nagy szegénység rákényszerítette tehát a királyt, rákényszerítette az egyes földesurakat, hogy engedjék át e hegyes, erdős vidéket a bevándorló románoknak (oláhoknak), mert ezek mégis csak adtak valami jövedelmet és az ország szélén eső hegyeken teljesítettek határfői szolgálatokat.

Tehát 1242-től kezdve s kivált 1369 után lassu, de állandó és biztos népvándorlás indul meg Bolgárországból és a már megtelt Oláhországból a Magyarországot Oláhországtól és az erdélyi részt Tiszántultól elválasztó hegység területére. A telepítést mindenütt mutatják a kenézsek és az Ohaba, Ohabica (szabadalmas falu) helynevek. Mindentűt a hegyek mentén terjedek el, mert ez volt az ő akkori foglalkozásuknak alkalmas terület. Sokan először nem is állandó tartózkodásra jöttek be, hiszen még 1426-ban is így írunk róluk, »az idegen részekből állatok legeltetése végett beözönlő oláhok.«

* **Személyi hírek.** Dr. Miskolcay Ferenc főispán tegnap Budapestre utazott. Fráter Barnabás dr. alispán ma három napi távolléte után Nagyváradra érkezett.

* **Élelmiszerek beszerzése a szegények részére.** Amint közeledik a tél, a drágaság is azon mértékben nő. Az élelmiszer már is hallatlan drága, pedig még mindég kilátás van rá, hogy a legszükségesebb élelmiszerek ára is horribilis magasra fog emelkedni. Nagyvárad város élelmészeti bizottsága és a városi tanács a szegény nép legszükségesebb élelmiszereiről: a burgonyáról, hüvelyes veteményekről stb. akként szándékozik gondoskodni, hogy nagy mennyiségben beszerzi ezeket az élelmiszereket a beszerzési áron bocsájtja a szegény nép rendelkezésére. Erre vonatkozólag a polgármester a következő hirdetményt bocsátotta ki:

Nagyvárad város tanácsa a szegényebb néposztály élelmészére legszükségesebb I. rendű élelmiszer-cikkeknek, mint bab, borsó, lencse és burgonyának nagyobb mennyiségben való beszerzését határozta el, hogy ezeket a szükséges idő beálltával beszerzési áron bocsájtassa a szegényebb néposztály részére.

Ezen cél elérése végett felhívja a tanács mindazokat, kik az említett élelmiszer-cikkek nagy mennyiségben eladására ajánlatot kívánnak tenni, miszerint ajánlataikat a szállítási feltételek, árak közlésével folyó évi december hó 1-éig Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatalához benyújtani sziveskedjenek.

Kelt Nagyváradon, 1911. évi október hó 31-én.

Rimler Károly,
polgármester.

* **Tanítók és tanítónők kérelme.** A községi iskolaszékekben legutóbb tárgyalták a kisebb javadalmazású községi tanítók magasabb fizetési fokozatba sorozásának kérdését. A miniszter által is jóváhagyott 48 magasabb fizetésű tanterv körül többen elhaltak, vagy nyudijba mentek s a kisebb fizetésűeket akarják, szolgálati idő szerinti sorrendben ezen magasabb fizetésbe előléptetni. A város tanítói karának öt tagja Deutsch Dávid, Fekete Mátyás, Lázárné J. Karolina, özv. Várszeghy Lajosné és Nagyné Schmidt Lujza, terjedelmes memorandumot terjesztettek a város törvényhatósági bizottsága elé. Azt kérik a várostól, sűrűsse az automatikus előléptetési elv alkalmazását és addig is az 1909 év óta költségvetésileg erre az 5 be nem töltött magasabb díjazású állásra felvett 400—400 korona alapfizetésbeli és 80—80 korona lakbérkülönbözötet számunkra rendkívüli segély címén utalja ki. Régen megszavazott dolgot kérnek a város derék tanítói; méltó, hogy meg is kapják azt.

* **A nyugdíjbizottság ülése a vármegyén.** A vármegyeházán pénteken délelőtt a tiszti nyugdíjbizottság tartott ülést. Az ülés tárgya lesz a nyugdíj szabályrendelet módosítása.

* **Curiené a Nobel díj nyertese.** Stockholmból táviratozzák: A svéd tudományos akadémia elhatározta, hogy a fizikai Nobel-díjat Wien Vilmos wüzburgi tanárnak, a kémiai Nobel-díjat Curie asszony párisi tanárnak adományozza. Az ez évi díjak mindegyike 194.330 frankot tesz ki.

* **Magyar huszárcapitány hirtelen halála Ausztriában.** Villásokból jelentik. A 6-dik huszárezred tisztjei tegnapelőtt ellovagoltak Klagenfurtba. Itt észrevették, hogy Bánó Imre huszárcapitány hiányzik. Keresésére indultak és halva találták az erdő szélén. Szívvelbűdés ölte meg. Lová visszament a kaszárnyába.

* **Hány népfürdő van a vármegyében.** Szeptemberben közzétük már azt a statisztikát, mely a vármegyében levő fürdők számát tünteti fel. A statisztikából akkor hiányzott a székelyhídi, berettyóújfalui és béli járás. Ebből a három járásból tegnap érkezett be a kimutatás, mely egy cseppet sem javít a helyzeten. A betérjlesztett kimutatások szerint a berettyóújfalusi járásban Berettyóújfaluban van 1 nép és egy ritualis fürdő és Zsákán van 1 uszoda. A béli járásban egyáltalán nincs fürdő. Vajjon, hogy fürdenek ott az emberek. A székelyhídi járásban Székelyhídon és Bihar-diószegen van egy-egy nép és egy-egy ritualis fürdő, Álmosdon és Nagylétán is vannak fürdők, de ezek is ritualisok.

* **A fürdői vonatok menetrendje.** A kolozsvári üzletvezetőség még nem határozta meg, hogy a két fürdői vonat milyen menetrend szerint közlekedjen. Az üzletvezetőség most nem akarja az eddigi szokás szerint megállapítani a menetrendet, hanem figyelembe akarja venni az összes körülményeket és annak alapján szándékozik az új rendet életbe léptetni. Az üzletvezetőség, hogy a menetrendet megállapíthassa, november 18-ára érkezetet hívott össze a nagyváradai pályaudvarra. Az érkezetekre Bihar megyét is meghívta az üzletvezetőség.

* **A Kern üzlet fosztogatóit elfogták.** A múlt hó 31-én Kern fűszerkereskedő Rákóczi-uti üzletében az Orsolya zárda udvarára nyíló ablak vasrostélyának felfeszítése után ismeretlen tettesek az üzletbe behatoltak s onnan néhány koronát kitevő készpénzt, kisebb mennyiségű bort, pezsgőt és cukrokat loptak. A rendőrség megállapította, hogy a betörést Gyarmati Imre, Crepl Ódon és Viatorisz János 18—18 éves kőművesek követték el. Mindnyájukat letartóztatták. Kiballgatásuk során beismerték a bűncselekmény elkövetését s eladták, hogy a lopott tárgyakon közösen osztokodtak meg és a múlt hó 31-ike óta állandóan bujdosnak. A rendőrség reméli, hogy nevezettek egyéb lopásokat is be fognak ismerni A nyomozás folyik.

* **Halálos vonatelgázolás.** Nyiregyháza-ról jelentik: Tegnap délelőtt a Nyiregyháza-ról Debrecenbe robogó vonat elgázolta Eperjesi Mihály ácssegédet, aki szivbajos volt és a sineken szivgörcs lepte meg. Ilyenképpen ott maradt a sinek. Eperjesi ma belehalt sebeibe.

* **Elfogott pénzhamisítók.** Debrecenből jelentik: A környéken hónapok óta igen sok hamis ötkoronás van forgalomban. Tegnap a püspökladányi csendőrség véletlenül lelepte le a pénzhamisító bandát, melynek feje Egri Balázs többszörösen büntetett embér. Ez év tavaszán került haza Illaváról Egri s szövetségzett a pénzhamisításra Nótárius Lajos és Mike András gazdákkal, akik a szükséges eszközök beszerzésére a pénzt előlegezték. Egri Püspökladány határában egy elhagyott házikóban rendezte be a műhelyt. A csendőrség éppen munka közben lepte meg. Egri Balázs revolvert fogott a csendőrökre, de ezek idejekorán kicsavarták kezéből a fegyvert. Egri lakásán valóságos arzenált találtak s vallomásaiban eladta, hogy a sok puskát és revolvert azért tartogatta, mert félt, hogy a hamis pénzekért ki fogja valaki rabolni, ezért védőeszközről kellett gondoskodnia.

* **Találtak némi pénztartalommal egy pénztárcát.** Igazán tulajdonosa jelentkezék a rendőrségen földszint 9. sz. szobában.

x **Itt a vadászat!!** Ha élvezettel akar vadászni, úgy fegyverét és patron szükségletét szerezz be szakembertől, mert nem mindegy az, hogy csak puska vagy patron legyen, hanem fontos, hogy az jó és szakértő által legyen készítve, ne hagyjuk magunkat félrevezetni hangzatos hirdetésekkel, mert rendszeren később bánjuk csak meg, ha ilyeneknek felülünk. **Sauer-féle fegyverek** eredeti gyári árban árjegyzék szerint; továbbá a legelső rendű gyárosok fegyverei csak **LADANYI JÓZSEF** puskaművesnél kaphatók eredeti árban. M. kir. lőporáruda. Telefon 269. Nagyvárad Rákóczi-ut.,

x **Csillár és fémmaru gyártási telep: Nagyvárad Iroda s raktár Szt. János-u. 1. Bémer-tér 3. Telefon 556.** Készítik a legizlésebb kivitelben modern és stilszerű csillárokat, villamos, gáz vagy petrolleumra. Átalakítások s régi csillárok galvanizálása; villamos motor, világítási és csengő berendezések a legolcsóbban. Kiváló tisztelettel **STERN ADOLF.** 33

x **Október havában** megjelenő magyar és német folyóiratok nagy választékban érkeztek. Kérjen mutatványszámot. **Benkő Artur.** Telefon 870.

Rimanóczy műbutorgyár.

:- Állandó bútorkiállítás. :-
I. rendű tölgy és bükkfa parketta saját gyártmány.

Saját készítményű modern cserépkályhák állandóan raktáron. Elvállalja kályhák javítását.

Raktár és iroda: Rákóczi-ut, saját ház.

:- TELEFON: 796. :-

Költségvetés díjtalan.

Kolosváry Sándor

ékszerész, arany és ezüstműves üzletét

folyó év május 1-én helyezte át míg az építkezés tart Nagyvárad, Rákóczi-ut 5. sz. Veiszlovits házba, az Orsolya zárda templomával szemben.

ORSZÁGOS KÖZVETÍTŐ BANK
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
Nagyvárad, Rimanóczy-utca 9. l. em.

Kieszközöl
törlesztéses és jelzálog kölcsönöket,
Financirozza HÁZAK VÉTELÉT és ELADÁSÁT és azokra, mint minden más ingatlanra a legmagasabb értékbecslés szerint GYORSAN OLCSON KÖLCSÖNT folyósít.

Értesítés.

Van szerencsénk a mélyen tisztelt háztulajdonos urak becses tudomására hozni, hogy **Óváry Lajos kályhás üzletét** átvettük s az eddigi szolid alapon folytatjuk **ÓVÁRY TESTVÉREK**

cég alatt.

Kiváló jószágú modern és izléses kályháinkkal, pontos kiszolgálással és becsületes munkával óhajtjuk továbbra is mélyen tisztelt megrendelőink elismerését kinyerni s a boldogult elődünk által szerzett bizalmat továbbra is fentartani. A legdivatosabb és legegyszerűbb ::

Cserépkályhák
állandóan raktáron vannak.

Javítási munkák a legrövidebb idő alatt eszközöltetnek. Nagybecsű megrendeléseiket kérve, vagyunk tisztelettel

Óváry Testvérek kályhás iparosok

(Óváry Lajos utóda).

Csengeri-utca 27. szám.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor:

Csütörtök: Hit és haza (premier.)

Péntek: Hit és haza.

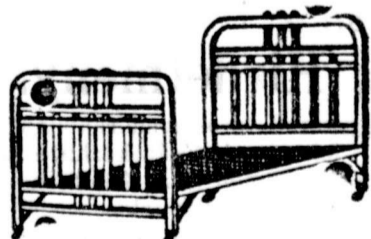
Szombat: Hit és haza.

Vasárnap d. u. Iglói diákok, este Eszmadta (premier.)

A ma esti bemutató. Egész Európa érdeklődésének középpontjában áll a Szigligeti színházban ma bemutatóra kerülő darab és előkelő berlini írója Schönherr Károly. Németországban általános nemzeti lelkesedést váltott ki a Hit és Haza lármás szinpadai sikere. A darabot a Vigszínházban eseményszerűen jó előadásban mutatták be. Ezt a szenzációs darabot ma este a Szigligeti színházban teljesen a Vigszínház rendezése nyomán mutatják be a darabot. Valamennyi szereplő a legkomolyabb ambícióval készült erre az első nagyobb stílusú drámai bemutatóra s ez az előadás valójában erőpróbája lesz a drámai együttesnek.

A vasárnapi előadások. Vasárnap délután Farkas Imre kedvelt diáktörténetét, az Iglói diákokat játsszák a Szigligeti színházban, este pedig ismét operett bemutató lesz. A bécsi szezon egyik legnagyobb sikerű operettjét, az Eszmadtát mutatják be. Ezt a szép zenéjű mulatságos operettet százötvenszer játszották a Venedig in Vienben. A darab mulatságos librettóját a bécsiek kedvence, Lindau Károly, a zenéjét pedig Oesterreicher írta. Az új operettre nagy kedvvel készülnek a színháznál. Pompás táncok és látványos felvonulások teszik mozgalmassá az érdekes operettet.

Vas és rézbutor

gyári raktári

Székényág 3 matracca 20 korona

Sodronybetét 10 korona

Rézkarniss 4 korona

Gyermekágy 24 koronától feljebb, kapható

Kohn Adolf

vaskereskedőnél Nagyvárad, Kossuth-utca
10 sz. Telefon 636.

IRODALOM.

Százezzer baj, millió jaj egy tévedés miatt. Ily címmel egy rendkívül érdekes és nagybecsű tanulmány hagyta el a sajtót dr. **Karácsonyi János**, a nagyváradi káptalan tagja, az európai színvonalú kitűnő tudós tollából. A Budapesti Hírlap és a Romanul című oláh lap vitát folytattak az elmúlt hetekben az oláhság eredetéről; ezt a kérdést tisztázza Karácsonyi azzal a bámulatosan alapos készütséggel, széles látókörrel és szókimondó igazságszeretettel, mely Karácsonyi János minden munkáját jellemzi. Kimutatja, hogy az oláh nemzetiség a Balkán-félszigeten alakult ki s onnan csak a XII. század végén került a Duna balpartjára. Mesebeszéd tehát a »római folytonosságról« hirtelt tan; Magyarországnak, beleértve Erdélyt is, a magyarok a legrégebb lakói, az oláhok későbbi jövevények. Kimutatja Karácsonyi azt is, honnan származott a trajáni eredet meseje s vázolja annak káros hatását. A füzettel most már az oláhság történelmi eredetének kérdése végleg eldöntöttnek tekinthető s ezzel a magyarellenes aspirációk egyik erős ágyuját szelerte le Karácsonyi János. Ugyan azt hangsúlyozzuk ennél a tanulmányánál is, amit megirtunk a Tomasič bán könyvét szétszedő füzetről: nagyon érdemes és szükséges volna lefordítani németre, franciára és angolra és úgy terjeszteni egész Európában. A füzetből mai számunkban mutatványul közlünk egy részletet.

ZENE.

Mary Maud és Stefániai Imre lesznek, mint már jeleztük a nagyváradi koncertszezón első estjének szereplői. A koncertestének egy erkölcsi, mint anyagi sikerét már is biztosítottak lehet venni abból a szinte szokatlanul nagyarányú érdeklődésből, melyet a publikum a két művész vendégszereplése iránt tenusit.

A zenepártoló társaság jegyárúsító irodájában (Vidor Manó könyvkereskedése) egyre nagyobb számmal jelentkeznek a jegykeresők, jegy azonban már csak igen kis számban van. Csupán egy-két régi bérlő családtól visszamaradt néhány jobb hely fölött rendelkezik az iroda. **Mary Maudnak**, a kiváló énekesnőnek újabb jelentős sikeréről írunk a legutóbbi párisi lapok. A művésznő mostanában fejezte be hangversenykörútját Franciaországban és ebből az alkalomból a párisi lapok hosszu cikkekben emlékeznek meg róla, mind egyhanguan elragadtatással dicsekedve az énekesnő csodás szépségét, hangjának megkapó frissességét és erejét és előadó készségét.

Igazságszolgáltatás.

A Zsilinszky fiuk sorsa.

Az Achim-pörben, amint ismeretes, a Kuria tegnap megsemmisítette a gyulai esküdtbiróság felmentő ítéletét. E szerint a nagy port felvert ügyben új tárgyalás lesz, még pedig — a Kuria meghagyásából — Budapesten. Mivel annak idején a két vádlottat, dr. Zsilinszky Endrét és Zsilinszky Gábort a felmentés után szabadlábba is helyezték, felmerült most a kérdés, hogy mi fog történni

az ismét vádlottá lett két testvérrel. Ismét letartóztatják-e őket, vagy pedig szabadlábba maradnak? Addig amíg az iratok le nem érkeznek a budapesti büntetőörvényszékhez, illetőleg a kir. ügyészséghez, a letartóztatásról még csak szó sem lehet.

— Csak a Kuria batározatából — mondták munkatársunknak — fogjuk látni, hogy tulajdonképp mi okból történt a megsemmisítés. Addig tehát nem is tehetünk semmit.

Ez pedig csak 3—4 hét múlva történik meg és e nyilatkozatból aztán arra is lehet következtetni, hogy Zsilinszkyékat, akik különben annak idején önként jelentkeztek a vizsgálóbíróknál, most egyáltalán nem helyezik vizsgálati fogságba. Amit azzal fognak megokolni, hogy a megsemmisítés csak a tárgyaláson esett formahiba miatt történt s nem a bűnvizsgálat valamely ténye miatt, amelynek a meghiusításától lehetne tartani. Az új esküdtzéki tárgyalás a jövő év január havában kerül sorra.

Meggyilkolták a csendőrt.

Részletesen megirtuk annak idején azt a kegyetlen, véres gyilkosságot, amely az év Pünkösd másodnapján történt Zsáka községben, ahol is néhány legény minden ok nélkül durva kegyetlenséggel gyilkolt meg egy csendőrt. **Sz. Veres Imre, Szűcs József, Baranyi Sándor és Fejes Imre** a vádlottak, akik a korcsmában rátámadtak **Ujj András** csendőrré és késekkel úgy összeszurkálták, hogy nemsokára meghalt. A »Dobogó« korcsmában történt a véres esemény.

A legények részeg fővel duhajkodtak a korcsmában, amikor megjelent ott **Ujj András**, aki kötelességéhez híven figyelmeztette a legényeket a csendes viselkedésre. Ezek hirtelen, minden szó nélkül rárohantak és a csendőrt, aki nem tudott elmenekülni, ott a korcsmában megölték.

Ma kezdődött ez ügyben az esküdtzéki tárgyalás dr. **Csulyok Béla** elnöklése alatt. Ma a vádlottakat hallgatták ki. Ez ügyben egész seereg tanut hallgatnak ki úgy, hogy a tárgyalás 2—3 napig el fog tartani. Ítélet holnaputánra várható.

NYILTTÉR.

NEUMANN TESTVÉREK

Üvegfestészeti és díszüvegezési műintézet.

Üvegcsiszoló és tükör áruháza.

NAGYVÁRAD, RÁKÓCZI-UT 55. SZÁM.

A főtisztelendő papság szives figyelmébe ajánljuk műtermünket

templom ablakok díszüvegezésék készítésére, művészi és egyszerűbb kivitelben ólom keretbe foglalva.

CZÉGÜNK TÖBSZÖRÖSEN KÍTUNTETVE.

Telefon 1164.

TÁVIRATOK.

A forradalom győzelme Kinában.

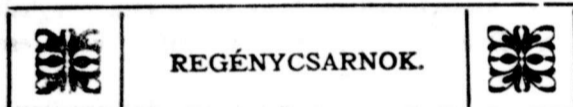
London, november 8. Mint a »Morninpost« Shanghaiból jelenti, Nankingban mindenütt a forradalmárok zászlaja leng, még a kiangsui provinciális tanács épületén is. Az ott állomásozó császári csapatok nem pártoltak át a forradalmárokhoz, de a tatárok tábornoka menekült. A császáriak részéről alig várható ellenállás.

Peking, november 8. (Reuter.) Az összes, a fővárosba vezető vasutak a forradalmárok kezében vannak. Néhány követség előkészületeket tesz arra az esetre, ha a forradalom Pekingben kilőr. Az összes francia állampolgárokat a követségi negyedekbe hívták.

A havasok titka.

Déva, nov. 8.

A kustiri havasok közt öt év előtt meggyilkolva találták Máté Miklós földesgazdát s azóta sem találták meg a gyilkost. Tegnap jelentkezett az itteni csendőrségen Munteán János földmives felesége és bevallotta, hogy az ő ura ölte meg öt év előtt Máté Miklóst, mert féltékenykedett rá. Munteán Jánost ma a csendőrök behozták Dévára.

HELÉN.

Írta: Schmidt Amália. — Fordította: N. M. (Folytatás) 16

— Bátyáml nemcsak világot hozok, hanem tulajdonképpen kéni jöttem, engedj meg, hogy néhány pillanatra háborítlanul beszélhessek önnel.

— Mit akarsz? — Lérdé a báró, csak egy pillantást vetve rá.

— Ne gondold, hogy engedékenységre bírsz azon dologban, melyet nőnek és Miksának megtagadtam.

— Nem azon szándékból jövök, — válaszolt He én.

— Csak kéni akartam, ne nehezítse meg nekem és Miksának azt, mi különben is elég fájdalmas mindkettőnknek.

— Hogyan érted ezt? — kérdé a báró figyelmesen.

— Miksa nem hagyhat el engem, nem, ne haragudjék, kérem bátyáml ha kibeszéltem magamat, igazat fog nekem adni.

Miksa nem hagyhat el engem; a becsület, lelkiismeret és szerel-m tiltják, hogy feloldja azon köteléket, mely őt, a most már gazdagot, szegény menyasszonyához fűzi.

De elhagyhatom őt én, sőt ezt követeli is tőlem a becsület és kötelesség.

Helén nagyon reszkettet, igen halvány volt és le kellett ülnie, mert majdnem összeroskadott.

A báró várakozásteljesen ült egy által-ellenes székbe, most már Helénre nézett, de egy szót sem szólt.

Kissé magához térve, folytatá Helén.

— Miksa soha sem fog beleegyezni a tőlem való elválásba; de én sem fogok soha beleegyezni oly összeköttetésbe, mely a férfinak, kit szeretek, kezemmel az atyai átkot hozza fejére.

Láthatja tehát, bátyáml hogy én önnek szövetségese vagyok.

— Józanabban gondolkodol, mint hittam, — volt a báró egész felelete.

Helén mosolygott és folytató:

— Niksa nem hallgatna rá, ha a legnagyobb szeretettel és türelemmel sorolnám is fel mindazon okokat, melyek minket elválni kényszerítenek. Ő nem fogja elismerni, hogy nekem kötelességem magamat az őn ítélet alá vetni, hanem azt fogja állítani, hogy én neki, egyedül neki tartozom minden körülmény közt hűséggel.

— Ezt igen jól tudom, — jegyzé meg haragosan a báró.

— En ellenben elismerem, — folytatá Helén oly nyugodtan, mintha félbe sem szakítottatott volna — hogy én önnek, bátyáml és jó nénémnek egy leány egész szeretetével és hálójával tartozom; mert őn atyailag, néném pedig igazán anyailag bánt velem.

— Térj a dologra; mit akarsz tulajdonképpen?

— Tisztába akartam jönni az iránt, hogy nem lesz-e igaztalan Miksa ellen, ha az őn akarataóak engedelmeskedem és szeretném magamat meggyőzői afelel, hogy nincs sürgősebb kötelességem, mint a kála őn iránt.

— Es ezt talán csak belátod?

— Nem egészen. Biz hiszem, ha lehetségesnek látnám, hogy Miksát az őn akarata ellen is boldogíthatom, akkor még őn iránt is engedetlen tudnék lenni. De ez nem lehetséges; nagyon ismerem Miksát.

Tudom, hogy már az atyai áldásnak megtagadása is minden nyugalmától megfosztaná őt, mennyivel inkább tehát az atyai átok kimondása! Arra sem érzem képesnek magamat, hogy vle viseljem el azon szegénységet, melynek oka, részben az én hibám. Miksa mindig ohajtott gazdag lenni és most gazdag. En nem bírnám elviselni a gondolat, hogy épen én vagyok az, ki az élvezet poharát elragadtam ajkai elől. Ez esetben minden barátságomat és minden vidámságomat elveszíteném, s szerelmünk dacára is boldogtalanok lennénk.

— Tehát elvagy határozva...

— Mint már mondtam, hogy tőle elválok. De kérem, történnék ez szelíden. Engedjen nekünk békét együttlétünk utolsó óráiban. Míg őn Miksával elutazik, azala t én elfogok tőni Neeklosterből. Néném előtt természetesen nem fogom eltitkolni, hogy miksa előtt legjobb les elhallgatni jövendő tartózkodási helyem-t.

Helén fölállt és ki akart menni. Ami szükséges volt, azt elmondta a bárónak és ezentul semmiféle érzelm nem volt szívében, mely egy pillanattal tovább ott tartotta volna.

(Foly. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Gabona üzlet.

Borgida Béla és Társa jelentése.

Budapesten

A gabonatőzsdén tegnap nyugodt kezdet után zárlatnál kissé megszilárdult az irányzat. Készáru forgalom harmincezer mázsa változatlan árák mellett.

Határidők sárlata:

Októberi buza	— — — —	11.95
Aprilisi buza (1912)	— — — —	11.86
Októberi rozs	— — — —	9.69
Áprilisi rozs	— — — —	8.59
Októberi zab	— — — —	9.37
Áprilisi zab	— — — —	9.63
Májusi tengeri (1912)	— — — —	8.57
Augusztusi tengeri	— — — —	8.60
Augusztusi repee	— — — —	14.60

Budapesti értéktőzsdé.

Magyar Általános Hitelbank nagyváradi fiók-jának távirati jelentése.

Magyar hitelrészvény	— —	842.50
Oszták hitelrészvény	— —	647.—
Jelzálogbank	— —	482.—

Leszámitoló és pénzváltó	— —	571.—
Salgótarjáni kőszén	— —	675.—
Oszták államvasut részvény	— —	719.—
Közuti vasut	— —	789.—
Beocsini cement	— —	—
Rimamurányi vasmű	— —	619.—
Városi vasut	— —	415.—

A feketetőti vásárok. Feketetőt község előjárósága tegnap azzal a kérelemmel járult a megye utján a kereskedelmi miniszterhez, hogy a heti vásárokat a jövőben szerdánapra tegye át.

Kamarai értesítések. A keresk. m. kir. miniszter urnak ad 75681—1911 számú leiratáta való hivatkozással, von szerencsének az érdekeltek tudomására adni, hogy a közös hadsereg 1912. évi kötszerszűségletének szállítására vonatkozó hirdetmény a Budapesti közlöny folyó évi november hó 7-iki számában megjelent. A cs. és kir. szabad kassa oberbergi vasut igazgatósága az 1912 évben szüksége műhelütáb, pályafenntartófák, szövit, fonott áruk, ruggyanta áruk, kefekötő áruk, olaj és zsirneműek, vegyészeti ckekke' mozdony és kocsialkatrészek, vas és acél, réz és egyéb fém-neműek biztosítására pályázatot hirdet. Pályázati határidő 1911. d cember hó 4. A pályázat részletes feltételei a kamarai irodában a hivatalos órák alatt d. e. 8-tól d. u. 2 óráig megteudhatók. Nagyvárád, 1911. évi november hó 7. A nagyváradi kereskedelmi és iparkamara: Huzella Gyula kir. keresk. tan. elnök. Dr. Sarkadi Lajos titkár.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA

A Biharmegyei Gazdák Áru és Hitelintézete rt.

Nagyvárád, Nagypiac-tér, Andrányi-ház.

Befizetett alaptőke: 1,000.000 korona.

Elfogad takarékbetéteket, ha azok állandók 5%-os kamatoztatásra, továbbá folyószámlai betéteket is elfogad.

A betétkamatadót az intézet fizeti.

Folyószámla hitelt nyujt legkedvezőbb feltételek mellett.

Leszámitol váltókat a legelőnyösebb kamattal mellett gazdálkodók, kereskedők és iparosok részére és foglalkozik minden-nemű bankszerű beszedésekkel (incassó) olcsó díj mellett.

Előleget nyujt értékpapirokra, terményekre és árukra; kölcsönöket ad előnyös törlesztés mellett.

Jelzálog és törlesztéses kölcsönöket folyó-sít házakra és földbirtokokra. 161

Nagyvárád város rendőrkapitányi hivatala.

26446—911 sz.

Hirdetmény.

Nagyvárád város rendőrkapitányi hivatala, mint I. fokú iparhatóság közhírré teszi, hogy Rappaport Salamon által felállítani szándékolt kocsikenőcs gyár telep telepengedélyezése tárgyában f. évi november hó 9-ik napjának délelőtti 10 órájára az Erzsébet-utca 22. sz. házhoz helyszini szemlélet tűzött ki, amely körülményekről az érdekeltek oly figyelmeztetéssel értesítetnek, hogy esetleges kifogásaikat a helyszini tárgyalás alkalmával adják elő, mert a későbbben teendő felszólamlások figyelembe vétetni nem fognak. Nagyvárád, 1911. október 26.

Gerő,
rendőrfőkapitány

Bumbera István

==== papi- és polgári szabó ====
NAGYVARAD, BÉMER-TÉR,

Ugy a helybeli mint
 a megyei főtiszte-
 lendő papság szál-
 litója.

Helybeli és vidéki Telefon szám 869.

Részvénykicserélési felhívás!

Az Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi bank és Központi Takarékpénztár r. t. felhívja azon tisztelt részvényeseit, kiknek birtokában **Központi Takarékpénztári részvények** vannak, hogy ezen részvényeket, szelvényekkel együtt, kicserélés végett az Egyesült intézet Teleki-utcai fiókjánál (Teleki-u. 3.) folyó évi október hó 10-től október hó 31-ig beszolgáltatni sziveskedjenek.

Minden egyes Központi Takarékpénztár részvény helyett 1 Egyesült intézetbeli részvény fog kiadtni.

A kicserélés végett beadandó részvényekhez jegyzék csatolandó azon nevek felsorolásával, melyekre az új részvényeket kiállítani óhajtják.

Ezen részvények kicserélése, ha az új részvények a régiekkel azonos nevre állíttatnak ki, díj- és illetékmentes, ha azonban az új Egyesült intézetbeli részvény a régitől eltérő más névre állíttat ki, a rendszeres részvényátírási-díj és illeték lesz fizetendő.

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár részv.-társ.

MEGNYILT

a **Bémer-tér** sarkán Nagyvárad legelegánsabb czipőüzlete, hol óriási készletet tartunk mindenféle czipőárakban.

Egységáraink: 10, 13, 17. és 22. kor.

Moskovits Farkas és Társa

czipő és csizmagyár részvénytársaság

NAGYVARAD.

BÉMER-TÉRI FIOK.

Telefon: 629. sz.   Telefon: 629. sz.

PÁL SÁNDOR

műbútorasztalos

Nagyvárad, Uri-utca 49. szám.

Elvállal minden szakmájába vágó munkát, u. m.: matt és fényezett szobaberendezések, konyhabutorok készítését és portál munkákat.

Jó és izléses munkáért jótállok.

Telefon: 629. sz.   Telefon: 629. sz.
 192

A Nagyszebeni

Általános Takarékpénztár

Fontos amortizációs kölcsönöket nyújt és konvertál házakra, földekre és építkezési célokra, előzetes költség nélkül. Készséggel szolgál felvilágosítással:

Breitenstein Frigyes,
 Nagyvárad, Keskeny-utca 13. sz.

Telefon: 1054.

TÁTRAY és TSA RT.

Vasöntöde és gépgyár. Nagyvárad, Össi-tér.

Elvállal: Épület és műlakatos munkákat, vízvezeték és csatornázási munkákat, gyárak teljes berendezését, közlőműveket.

Gyárt: gazdasági gépeket és ekéket, magánjárókat és cementipari gépeket.

Biharmegye legnagyobb gépjavitó
 műhelye.

Műszaki gépészmérnöki iroda.

Formára és tartósságra
 felülmulhatatlanok

a MOSKOVITS

anatomiai czipők.

Egységárak: 10, 13, 17 korona.

Nagyvárad fióközletek:

I. Kossuth-utca 5. Gyárépület.

II. Bémer-tér, Bazár-épület.

III. Zöldfa-utca 7. sz. Dr. MUNK-ház.

Moskovits Farkas és Társa

czipő és csizmagyár részvénytársaság.

950—1911. sz.

M.-Csékei járás főszolgabírája.

Pályázati hirdetmény.

A magyar-csékei járásban fekvő Tasádfői körjegyzőségnek megüresedett segédjegyzői állásra pályázatot hirdetek. — 817—1900. évi XX. t. cz. 3. §-ában megszabott jegyzői minősítést igazoló bizonyítvánnyal felszerelt kérvényeket hozzám folyó hó 23-ikéig nyújtásuk be.

A választást a Tasádfői körjegyzői irodában folyó év november hó 24-ikén d. e. 10 óraker fogom megtartani. Az állás javadalma 1000 korona fizetés, 100 korona utiátalány és egy-szobából álló lakás.

Magyar-Cséke, 1911. november 6.

Dr. Halász,
 főszolgabíró.

1151—1911. sz.

M.-Csékei járás főszolgabírája.

Pályázati hirdetmény.

A magyar-csékei járásban fekvő Venteri körjegyzőségnek ujonnan rendszeresített segédjegyzői állásra pályázatot hirdetek. — 817—1900. évi XX. t. cz. 3. §-ában megszabott jegyzői minősítést igazoló bizonyítvánnyal felszerelt kérvényeket hozzám folyó hó 24-ikéig nyújtásuk be.

A választást a Venteri körjegyzői irodában folyó év november hó 25-ikén d. e. 9 óraker fogom megtartani. Az állás javadalma 1000 korona fizetés, 100 korona utiátalány és egy-szobából álló lakás.

Magyar-Cséke, 1911. november 6.

Dr. Halász,
 főszolgabíró.

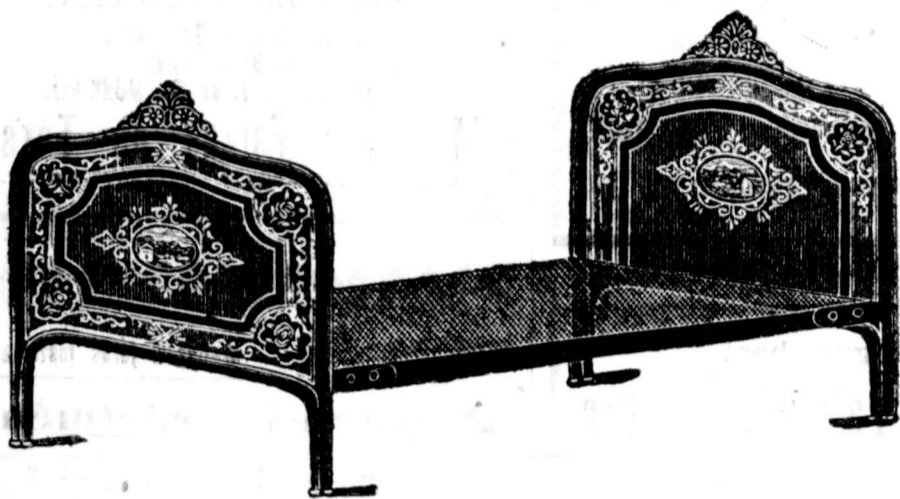
TARSOLY és RISZTÓ különlegességek vaskereskedésében
 Nagyvárad, Rákóczi-ut. Minden vasárnap kirakat kiállítás.

Vas- és Rézipar r.-t. Nagyvárad

Telefon Gyártelep 1015.

Telefon Városi raktár.

Van szerencsénk a nagyérdemű közönség szíves tudomására hozni, hogy a

Rákóczi-ut 13-ik szám alatt
Wei-szlovits - palotában

vas- és rézbűtor kiállításunkat

megkezdők. Raktáron

tartunk a legszebb és legjobb kivitelű
árakat. Eredeti **gyári árban** árusítjuk.

A szabadalmazott Éden-pamlag kizárólagos eladási helye!

A nagyérdemű közönség pártfogását kérve, a [megtekintés vételkényszer nélkül
maradunk Teljes tisztelettel

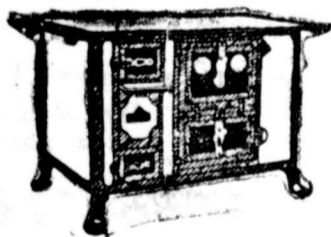
Vas- és rézipar R.-T.

Uradalmak, gazdaságok, községek ha jó kútat akarnak, forduljanak:

Márkutz József

villanyerőre berendezett épület és diszmulakatos ipartelepéhez

NAGYVÁRAD, Pereces-utca 9. szám.

Szép, tartós és jól főző

takaréktűzhelyek

és lakatos tömegárak állandó raktáron.

Drótkerítéseket a legjutányosabb áron készít.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Dajkovits E.

fényirodájában

Sas palota

esküvői felvételek a leg-
diszesebb elrendezésben,

villany felvételei speciálitása

utólérhetetlen.

Bámulatba ejt mindenkit az „ILLATSZER KIRÁLY” árai!

Körözspart, Lévy-palota.

Figyeljen az árakra.

1 üveg Odol	7 1/2 kr.	1 üveg Kerpel kézfinomító	88 kr.	1 csomag eredeti Gillette kés	1 frt 85 kr
1 > francia szájrív	25 >	1 tégely Margit crém	40 >	1 Gillette utánzatú borotva készlet	1 > 50 >
1 > száj szagtalanító	50 >	1 > Diana crém	65 >	1 valódi serte hajkefe	70 >
1 tubus dr Heyder fogcrém	50 >	1 drb Dianna szappan	65 >	1 dublé bajuszkéfe	20 >
8 > Thymol	20 >	1 dob Lickner puder	88 >	1 valódi serte ruhakéfe	45 >
1 > Stomatin	20 >	1 > amerikai porcellán puder	1 frt 20 >	1 körömkéfe	05 >
1 > tégely Odontin togpaseta	85 >	1 üveg amerikai petrol	50 >	1 surolókefe óriási	10 >
1 drb Odontin betét	85 >	1 > Emke hajszesz hajhullás ellen	1 frt - >	1 surolókefe kisebb	10 >
1 üveg Picavan	85 >	1 fekete champos	12 >	12 drb Royal angol cipő krém	96 >
1 üveg Bay Rum	85 >	1 rud rozsa Glycerin szappan	20 >	1 drb cipőcrém-kefe kenőkefével	70 >
1 > Jera violette brillantín	80 >	8 drb francia ibolya szappan	50 >	1 > cipőfényesítő flanel	20 >
1 > francia brillantin	15, 20, 35 >	1 > Kiehauzer ibolya glycerin szappan	28 >	1 > Jurigatem Zománc	80 >
1 > folyékony brillantin	50 >	1 > Speick szappan	28 >	1 natr vörös gumicső	60 >
1 > valódi dió olaj	15 >	1 > Windsor szappan	88 >	Egyegyed Ko Brunz watta	85 >
1 > > kivonat	75 >	1 tubus kaloderma	28 >		
1 drb bajuszkötő	15, 20 85 >	1 > Beloderma kézfinomító	28 >		
		1 > üvegtégely tejcrém	20 >		

Gummi ágylepedő 6 féle minőség igen olcsón, mindennemű betegápolási cikk legolcsóbban, minden más itt fel nem sorolt pipere és háztartási cikkek legnagyobb választékban, igen olcsón! Saját szabónak ellensége, ha személyesen meg nem győződik az árákról.

Nincs vásárlási kényszer! Illatszerek kimérve a legmodernebb Odeurökben!